

ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

QA NEWS ฉบับนี้เป็นฉบับแรกของปี 2557 นับเป็นปีที่ 14 จากฉบับแรกที่เผยแพร่ในเดือนกันยายน 2544 ฉบับนี้เสนอกรอบแนวคิดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Skills) หรือ P21 ซึ่งเป็นองค์กรที่เกิดจากการรวมตัวของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายภาคส่วน เช่น ผู้นำทางการศึกษา ผู้กำหนดนโยบาย นักวิชาการ และภาคธุรกิจพัฒนาขึ้น

กรอบแนวคิดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Framework for 21st Century Learning) บางครั้งเรียกว่า Rainbow Model เป็นแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นองค์ความรู้และสมรรถนะที่เกิดกับผู้เรียน เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน กรอบแนวคิดนี้ผสมผสานองค์ความรู้ทั้งที่เป็นเนื้อหาสาระวิชาหลัก และความรู้สำคัญในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 และทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี และทักษะชีวิตและการทำงาน เพื่อความสำเร็จของผู้เรียนทั้งด้านการทำงานและการดำรงชีวิต โดยเชื่อมโยงกับระบบส่งเสริมการเรียนรู้ ได้แก่ มาตรฐานและการประเมิน หลักสูตรและการสอน การพัฒนาวิชาชีพครู และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้

กรอบแนวคิดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เห็นว่าการเรียนรู้ในเนื้อหาสาระวิชาหลัก (Core Subjects) ยังมีความสำคัญสำหรับผู้เรียน สาระวิชาหลักเหล่านี้ ได้แก่ ภาษา (ทั้งภาษาแม่และภาษาอื่น) ศิลปะ คณิตศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ การปกครองและหน้าที่พลเมือง ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้สถานศึกษาต้องไม่มุ่งเน้นการเรียนรู้เฉพาะวิชาหลัก แต่ต้องส่งเสริมความเข้าใจเนื้อหาวิชาการในระดับสูง โดยผสมผสานในรูปแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary) ของความรู้สำคัญในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 (21st Century Themes) สอดแทรกในทุกวิชาหลัก ความรู้สำคัญเหล่านี้ได้แก่

1. ความรู้เรื่องโลก (Global Awareness) ได้แก่

- การใช้ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อที่จะเข้าใจและรับมือกับประเด็นสำคัญระดับโลก
- การเรียนรู้และทำงานร่วมกับบุคคลจากหลากหลายวัฒนธรรม ศาสนา และวิถีชีวิต ในจิตวิญญาณของการเคารพซึ่งกันและกัน เปิดใจทั้งส่วนบุคคล การทำงาน และในบริบทชุมชน

- ความเข้าใจในชนชาติและวัฒนธรรมของชนชาติอื่น รวมทั้งวัฒนธรรมทางภาษาที่แตกต่างกัน

2. ความรู้ด้านการเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economic, Business and Entrepreneurial Literacy) ได้แก่

- รู้วิธีการสร้างทางเลือกทางเศรษฐกิจที่เหมาะสม
- เข้าใจบทบาทของเศรษฐกิจที่มีต่อสังคม
- รู้จักใช้ทักษะการเป็นผู้ประกอบการเพื่อเพิ่มผลิตภาพในการทำงาน และทางเลือกในอาชีพ

3. ความรู้ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี (Civil Literacy) ได้แก่

- การมีส่วนร่วมทางสังคมผ่านการติดตามข่าวสารบ้านเมือง และเข้าใจกระบวนการทางการเมืองการปกครอง
- รู้จักสิทธิและหน้าที่พลเมืองทั้งระดับท้องถิ่น ประเทศ และโลก
- เข้าใจต่อวิถีการปฏิบัติทางสังคมแห่งความเป็นพลเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับสากล

4. ความรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) ได้แก่

- การรับรู้และเข้าใจข้อมูลและบริการพื้นฐานด้านสุขภาพ และนำไปใช้พัฒนาสุขภาพอนามัย
- เข้าใจวิธีดูแลป้องกันสุขภาพร่างกายและจิตใจ รู้จักหลีกเลี่ยงจากภาวะเสี่ยง
- รู้จักใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารเพื่อการตัดสินใจที่เหมาะสมเกี่ยวกับสุขภาพ
- กำหนดเป้าหมาย และเฝ้าระวังด้านสุขภาพอนามัย ทั้งส่วนบุคคลและครอบครัว
- เข้าใจประเด็นสาธารณสุขและความปลอดภัยทั้งในระดับประเทศ และระหว่างประเทศ

5. ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Literacy) ได้แก่

- ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม สภาพการณ์ และเงื่อนไขที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบต่ออากาศ สภาพภูมิอากาศ ดิน อาหาร พลังงาน น้ำ และระบบนิเวศ

- ความรู้ความเข้าใจผลกระทบต่อสังคมต่อธรรมชาติของโลก เช่น การเพิ่มของประชากร การพัฒนาประชากร และอัตราการบริโภคทรัพยากร เป็นต้น

- สามารถตรวจสอบและวิเคราะห์ประเด็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม และกำหนดวิธีการป้องกันแก้ไขที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

- ดำเนินบทบาททั้งส่วนตัวและในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของสังคมในประเด็นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

กรอบแนวคิดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้เสนอ**ทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21** ที่ต้องสร้างให้เกิดกับผู้เรียน 3 กลุ่มทักษะ คือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านข้อมูลสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี และทักษะชีวิตและการทำงาน

ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) เป็นทักษะที่สำคัญในการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนในการเข้าสู่โลกของการทำงานในระบบเศรษฐกิจที่มีความซับซ้อนและมีเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการทำงานมากขึ้น ทักษะเหล่านี้ได้แก่

1. การคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ประกอบด้วย

- **การคิดสร้างสรรค์ (Think Creativity)** รู้จักการใช้เทคนิคการสร้างความคิดที่หลากหลาย สร้างแนวคิดใหม่และมีคุณค่า และสามารถอธิบาย ชัดเจน วิเคราะห์และประเมินแนวคิดของตนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการสร้างสรรค์ให้มากขึ้น

- **การทำงานอย่างสร้างสรรค์ร่วมกับผู้อื่น (Work Creativity with Others)** สามารถพัฒนา นำไปปฏิบัติ และสื่อสารความคิดใหม่ๆ ไปสู่ผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เปิดใจกว้างและยอมรับมุมมองหรือโลกทัศน์ใหม่ๆ ที่มีความหลากหลาย ให้ความเห็นต่อกลุ่มในการทำงาน แสดงถึงความเป็นผู้นำในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน และเข้าใจสภาพการณ์ที่อาจเป็นข้อจำกัดในการรับความคิดใหม่ๆ และสามารถนำความผิดพลาดให้เป็นโอกาสในการเรียนรู้เข้าใจว่าการสร้างสรรค์และนวัตกรรมเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลา เป็นกระบวนการที่มีวัฏจักรของความสำเร็จและความผิดพลาด

- **การนำนวัตกรรมสู่การปฏิบัติ (Implement Innovations)** สามารถดำเนินการให้เกิดการสนับสนุนการนำนวัตกรรมไปใช้

2. การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ประกอบด้วย

- **การมีเหตุผล (Reason Effectively)** สามารถใช้รูปแบบของการใช้เหตุผลที่หลากหลายได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์

- **การคิดอย่างเป็นระบบ (Use Systems Thinking)** สามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของแต่ละส่วนย่อย และผลต่อภาพรวมทั้งระบบ

- **การตัดสินใจ (Make Judgments and Decisions)** วิเคราะห์และประเมินหลักฐาน ข้อโต้แย้ง ข้อร้องเรียน และความเชื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิเคราะห์และประเมินทางเลือกต่างๆ สังเคราะห์และเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศต่างๆ ได้ ดีความ ข้อมูลสารสนเทศและลงข้อสรุปบนฐานการวิเคราะห์ที่น่าเชื่อถือ และสามารถสะท้อนผลได้อย่างมีวิจารณญาณจากประสบการณ์และการเรียนรู้

3. การสื่อสารและการร่วมมือ (Communication and Collaboration) ประกอบด้วย

- **การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Communicate Clearly)** สื่อสารถ่ายทอดความคิดได้อย่างชัดเจนทั้งการพูด การเขียน และทักษะการสื่อสารทางอวัจนภาษา (Non-verbal) หลากหลายรูปแบบและบริบท การฟังอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเข้าใจความหมาย ความรู้ ค่านิยม ทัศนคติ และเจตนาของผู้อื่น ใช้การสื่อสารเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ที่หลากหลาย ทั้งการให้ข้อมูล การสอน การกระตุ้นหรือการโน้มน้าว สามารถใช้ประโยชน์จากสื่อและเทคโนโลยีที่หลากหลาย เลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งสามารถประเมินผลที่จะเกิดขึ้นจากการใช้สื่อเหล่านั้น และสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพในสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน รวมทั้งการสื่อสารได้หลายภาษา

- **การทำงานร่วมกับผู้อื่น (Collaborate with Others)** ความสามารถในการทำงานเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดการยอมรับในทีมงานที่หลากหลาย มีความยืดหยุ่นและประนีประนอมเพื่อให้เกิดประโยชน์และบรรลุเป้าหมายร่วมกัน มีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกันและเห็นคุณค่าของผู้อื่นในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของทีมงาน

ทักษะที่จำเป็นอีก 2 กลุ่มจะนำเสนอในฉบับต่อไป